

lakók tanuló szobáiban felállított kézi könyvtárak (bibl. de quartier) és a bennlakókat tankönyvekkel ellátó könyvtár (bibl. classique). A künnlakó tanulókról nem történt rendszeres gondoskodás. Főleg ezt a hiányt igyekezett pótolni a cikkíró, amidőn osztálykönyvtárakat szervezett, melyek az osztály tantermében helyeztetek el, a tanulók mérsékelt járulékaiból tartattak fenn és a tanár ellenőrzése alatt állottak. Első sorban a francia klasszikusokat szerezték be a tanulók, de más hasznos és tanulságos olvasmányokat is. Olyasvalamit szervezett Gautier, ami emlékeztet hazai decentralizált ifjúsági könyvtárainkra.

A didaktika és módszertan területéhez tartozik Dutil és Machat cikke a *földrajz tanításáról* (különösen arról a valóban nehéz gyakorlati problémáról, miképen lehet a heti 1 órás földrajzi tárgyat kellőképen hasznosítani) s Weillnek Seignobos új tankönyveire alapított fejtegetései a *történettanítás módjáról*. A magyar iskolai rend szempontjából meglepheti az olvasót, hogy a cikk írója még mindig ragaszkodik a felső osztályok hagyományos módszeréhez, mely szerint a tanár előadásait lejegyzik a növendékek. «A tanulónak a 15-ik évtől kezdve (!) képesnek kell lennie arra, hogy egy összefüggő előadást figyelemmel hallgasson és lényegét lejegyezze.» Sokkal rokonszenvesebbnek találjuk az alsó osztályokra nézve ajánlott módszert, melynek lényege az, hogy a tanár a tankönyvnek (persze jó tankönyvnek) a szövegét magyarázza és ehhez fűzi tanítását. Igen érdekesek a cikknek azon részei, melyek a történelmi tankönyvek illusztrációjáról, az anyag kiszemeléséről, az úgynevezett történelmi realizmusról, a történelmi egyéniségek didaktikai szerepéről, a tárgyalás részrehajlatlanságáról szólnak. (f.)

*

Lehrproben und Lehrgänge. 1906. I. és II. füzet.

A folyóirat f. évi első füzetében Münch Vilmos, Morsch Henrik «Das höhere Lehramt in Deutschland und Österreich» című művének ismertetése kapcsán mindamaz óhajokat és nézeteket összefoglalja, melyek napjainkban Németországban az ifjúság nevelése, fegyelmezése, a tanárok kiképzetése és előléptetése körül a pädagogusokat foglalkoztatják.

Schmidkunz János «Philosophie und Pädagogik für Bildungsfreunde» című tanulmányában ama nézetének ad kifejezést, hogy azon nyilvános előadások tárgyai között, melyeket minden évben egyetemi, műegyetemi, akadémiai és középiskolai tanárok tartani szoktak, a philosophia — főleg a psychologia, logika, ethika és æsthetika — és a pädagogia okvetlenül helyet találjon. Ezen előadásokra nézve,

melyek hetenkénti 2 órásk legyenek, szerző az itt említett cikkében részletes 4 félévre szóló tantervet is közöl. *Dr. Gille E.* «Schule und Leben» című cikkében a «non scholæ, sed vitæ discimus» elvét vallva, kimutatja, hogy bizonyos belső iskolai intézmények által az iskola és a valódi élet között való szorosabb viszony inkább helyreállítható, mint a tudományok és ismeretek által. Igen érdekes *Fechner* cikke: «Zur Wiederholung der unregelmässigen französischen Verben», melyben szerző a francia rendhagyó igék ragozásának tanítására praktikus utbaigazításokat ad, midőn az említett igéket könnyebb áttekinthetőség céljából idők szerint csoportosítja. *Schlegel C. W.* «Zur Gestaltung des zoologischen Unterrichts in den drei untern Klassen der Realschule» című értekezésében azt kívánja, hogy az állattan tanítása «biológiai» legyen, vagyis a tanár az állatok életét és működését, mikép az a szabad természetben lefolyik, állítsa a tanulók szeméi elé, föl kell tüntetnie tehát az állatot mikép fejlődik, mikép lakik, mozog, táplálkozik, mikép pihen, mikép gondoskodik kicsinyeiről, mikép védi meg ezeket esetleges ellenségek és az időjárás kellemetlenségei ellen, végül a tanárnak meg kell említenie, hogy az illető állat milyen szerepet visz a természet háztartásában. *Fries Vilmos* még az Ausztriában a minap megtartott második igazgatói konferencia eredményéről számol be.

A folyóirat II-dik számában *Spreer* «Die Kunst im Verhältnis zur Natur» című értekezésében ama nézetének ad kifejezést, hogy a művész számunkra szépségtypusokat alkot, mint a bölcsész fogalmakat; mindakettő internacionális érvényességű, amennyiben Raphael Sixtiniai «Madonnája», vagy Michel Angelo «Mózes» ép úgy hat a németekre, mint az olaszok-, franciák- vagy angolokra. Szerzőnk a művész és a bölcsész között való párhuzamot még tovább is vonja, mert véleménye szerint, azt látjuk, hogy a bölcsész nemcsak a dolgok lényegét akarja fölfogni, hanem azok okát és hatását is. Ugyanezt akarja — persze saját módja szerint — a művész is elérni, midőn pl. a drámában az emberi élet egyik darabját be akarja mutatni, tehát a bölcsész és művész, mindakettő az emberiségnek ugyanazon szolgálatot teszi; mindakettő a tárgyak lényegét és okszerű összefüggését kutatja, de amint említettük, különböző módon, a bölcsész fogalmakban és törvényekben, a művész pedig egyes alakokban és cselekvésekben. Ama bölcsészeti fogalmak és törvények annál jobbak, minél elvontabbak és azért ezek megismeréséhez az abstractio fáradságos útja vezet, de az egyes észrevevések elhagyásával. Az alakok és cselekvések pedig, amelyekben a művész a tárgyak lényegét bemutatja, a valóság közvetlenségével lépnek fel, tehát könnyebben felfoghatók és nagyobb hatást is tesznek,

mint a fogalmak és törvények; azok egyszersmind elbűvölnek benünket az alak szépsége által.

Szerzőnk azzal végezi be érdekes tanulmányát, hogy csak azon művészet, mely Aristoteles értelmében a természetet utánözva azt föltünteti, lehet a tudomány mellett a műveltség forrása.

Krebsz E., fogarasi gymnasiumi tanár, ki e folyóiratot gyakran keresi fel dolgozataival, most «*Wie ich zur Behandlung von Goethes Reineke Fuchs und des Nibelungenliedes in einer nicht deutschen Mittelschule gelangte*» című értekezésben figyelemre méltó útbaigazításokat ad a német nyelv tanítására a magyar nyelvű középiskolákban működő tanároknak.

Fejtegetéseit a következőkben foglalhatom össze:

A grammatika tanításánál *Krebsz* nem bocsátkozott hosszadalmas nyelvtani fejtegetésekbe, hanem röviden és határozottan a magyar és német nyelv között a grammatikai szerkezetre nézve fönnálló egyezésekre és egyszersmind e két nyelv között létező eltérésekre mutatott rá. Ha a tanítványok a nyelvtan ismeretében egy kissé megerősödtek, tért át szerző az olvasmányra, melyet mondatról-mondatra fordított le minden egyes szó világos ismeretének szemelőtt tartásával. A németnyelv tanításának ebben a stádiumában beszédgyakorlatok még nem tartattak, mert a tanulóknak előbb egy kis szókincre kellett szert tenniök és erre nézve egyes lelkiismeretesen kiválasztott és megfelelő olvasmányok sokkal jobbak voltak, mint a beszédgyakorlatok.

A grammatikai formák biztos tudása és megfelelő szókinceszerezése után tért át a beszédgyakorlatokra, melyek az átdolgozott olvasmányokhoz és könyv nélkül megtanult kisebb és könnyebb költeményekhez csatlakoztak. Magától értetődik, hogy a német nyelvben való biztos jártasságot megerősítsük, igen ajánlatos, hogy ezentúl csak a német nyelvet használjuk.

Szerző az idegen nyelv tanításánál még igen ajánlja a jó képes táblákat, melyeket a szemléltető módszer már rég megkíván, de a képnek elegendő nagyoknak és tisztának kell lennie, hogy az egynéhány méter távolságban is tisztán látható legyen.

Ezek után áttér tulajdonképpeni tárgyára és fejtegeti, mikép járt el Goethe «*Reineke Fuchs*» című művének olvasztatásánál. Magának a költeménynek tárgya, főcselekményével és epizódjaival a tanulók élénk érdeklődését keltette fel. Az olvasottakat a szerző tartalmilag is átvette és folytonosan át is fordította; e fordítás a magyar nyelv szellemében történt.

Ép úgy járt el *Krebsz* a «*Nibelungenlied*» olvasztatásánál is, de itt már nem sikerült az egész szöveget átvennie.

Dr. Kriessmann «Einige Bemerkungen über den neu sprachlichen Unterricht auf der Oberstufe höherer Lehranstalten» című tanulmányában ama nézetének ad kifejezést, hogy az olvasmánnyal szoros kapcsolatban álló francia és angol irodalomnak fejlődésére vonatkozó bevezetés legjobb eszköz lesz az illető nemzetek szellemi és kulturfejlődésének ismeretére. Ebbeli módszerét számos példában mutatja be, mely módszert ő a modern nyelvtanítás ellaposodása ellen való biztos módszernek tartja, mert az újabb nyelvnek gyakorlati elsajátítására való törekvés könnyen ahhoz vezet, hogy el fogják felejtetni azt, hogy e nyelveken számos költő és író oly gondolatoknak adtak kifejezést, amelyek az európai kulturnemzetek szellemi fejlődésére befolyással voltak.

Dr. Wiesenthal «Über Auswahl und Verwertung von Vergleichszahlen für den erdkundlichen Unterricht» című cikkében panaszkodik, hogy a tanulók a földrajz tanításánál leginkább passive viselkednek, ezért e tantárgy tanításánál minden eszközt fel kell használni, hogy a tanuló az öntevékenységre ösztönöztessék, erre a szerző a térképnek a tanulók által való rajzolása mellett, az összehasonlító számok fölhasználását is igen ajánlja, ő maga erre nézve ilyen számokat a folyók hosszúságára, a hegyek magasságára, a síkságokra nézve össze is állít.

«Über die Einrichtung der Schulzeugnisse und die Zensierung des Fleisses» című cikkben *Dr. Mülthaler* a bizonyítványok új beosztását ajánlja és amellett van, hogy a szorgalom helyett, melynek kalkulusa nálunk nem is fordul elő, «a felfogási képesség» című rovat jöjjön. E «felfogási képesség» alatt azt a módot érti, hogy miképp fogja fel a tanuló a neki megmagyarázott tananyagot, gyorsan és mélyen hatol-e abba, csak felületesen vagy csak egyoldalúlag fogta fel azt? Ezen rovaton kívül még azt is kívánja, hogy a tanuló «kézírása» is osztályoztassék.

A füzet utolsó cikke *Menge Pál*-é, ki «Lehrer und Schüler bei Ausflug und Spiel» című értekezésében igen ajánlja nemcsak a tornatanároknak, hanem a többieknek is, hogy keressék az alkalmat, hogy tanítványaikkal nemcsak óráikban, hanem kirándulások és játékok alkalmával is minél gyakrabban érintkezzenek; ily alkalommal feledje el ő és tanítványai is, hogy ő tanár, tekintse magát tanítványaival egyenlőnek.

A Különféle című rovatban *Fries Vilmos* az egyik kisebb cikkben az iskolai utazások történetéről és miként való rendezéséről szól, a másikban az érettségi vizsgálatra vonatkozólag több kiváló német pædagogus nézetét közli.

A füzet végén számos német pædagogiai munka ismertetését találjuk.

tj.